
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:12

Katastroffond

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2014:41 om katastroffond. Utskottet anser att det i första hand är regering, myndigheter, landsting och kommuner som bär ansvar för krisberedskap, men att Svenska kyrkan liksom övriga delar av den civila sektorn kan bidra när en krissituation uppstår. Den nationella nivån erbjuder redan konsultativt stöd till församlingar och stift i samband med kriser lokalt. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:41.

Motionens förslag

Motion 2014:41 av Ylva Wahlström m.fl., Katastroffond

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillskapa en katastroffond.

Bakgrund

Samhällets krisberedskap handlar om att hela samhället ska kunna klara av såväl små som stora olyckor och kriser. Krisberedskapen syftar till att skydda människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmåga att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.

Regeringens ansvar för krishantering gäller i första hand strategiska frågor, medan ansvaret för ledning och samordning av operativa åtgärder av nationell karaktär ligger på myndigheter. Kommuner och landsting är huvudaktörerna för samhällets krisberedskap. Sverige har sedan år 2009 en ny myndighet för samordnad krishantering, *Myndigheten för samhällskydd och beredskap*, MSB.

Med kris i detta avseende avses en händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och hotar grundläggande värden och funktioner. Det är ett oväntat tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och organisation, dock baseras den grundläggande strukturen för samhällets krisberedskap på principen att en kris så långt som det är möjligt ska hanteras utifrån ordinarie ansvarsförhållanden där den uppstått och inom ordinarie arbetsformer.

Ideella insatser

Det finns ofta behov av att samarbeta både inom den egna organisationen och med andra aktörer för att kunna hantera kriser. Likaså kan hjälp från ideella medarbetare i

en akut krissituation vara oundgänglig. Ideella krafter spelade t.ex. en ovärderlig roll i hjälparbetet under branden i Västmanland i augusti i år. Civilförsvarsförbundet bidrog med den så kallade frivilliga resursgruppen som organiserade föreningar och privatpersoner i flera kommuner som ville engagera sig. Frivilliga hjälpte både drabbade och räddningspersonal med viktiga förnödenheter såsom mat, dryck och utrustning.

POSOM är en ideell medlemsorganisation som i huvudsak arbetar med krishantering för organisationer och företag och har ett omfattande nätverk i Sverige. Insatspersonalen består av ett nätverk med vårdpersonal, präster, psykoterapeuter, psykologer och traumatologer. POSOM kan larmas via en bemannad larmcentral dygnet runt. Utöver insatsstyrkan finns lokala POSOM-grupper i ett stort antal av landets kommuner där medarbetare från Svenska kyrkans församlingar ofta ingår.

Svenska kyrkans krisorganisation på nationell nivå

Kyrkokansliet i Uppsala samordnar krishanteringsfrågor och samverkar med stiftens beredskapshandläggare. Krishanteringen utgår ifrån samma principer som används i övriga samhället, vilket innebär att en kris så långt det är möjligt, ska hanteras utifrån ordinarie ansvarsförhållanden där den uppstått och i ordinarie arbetsformer. Krisorganisationen bygger på att stiftet hjälps åt och samarbetar sinsemellan och att man samverkar med andra samfund, myndigheter och organisationer.

Svenska kyrkan ingår i en relativt nyetablerad samverkan mellan samhällets olika aktörer, i det så kallade nätverket *Sindra, Samverkan för drabbade och närstående vid kriser*, som ryms inom MSB. Krisstöd måste vara samlat, snabbt och stabilt, även under en lång tid och syftet med Sindra är att förbereda ett sådant stöd.

Vid krissituationer utomlands samarbetar Svenska kyrkans personal i utlandet med svenska myndigheter. Händelser som tsunamin i Sydostasien och terrorattacken i New York är exempel på detta. Då lämnade medarbetare i Svenska kyrkan sina ordinarie arbetsuppgifter och gav sig iväg dit hjälpbehov fanns, eller öppnade kyrkan mitt i natten för att finnas till hands för de som behövde stöd och hjälp. Precis så som församlingar i Sverige gör när något händer. Präster, diakoner och andra medarbetare omprioriterar för en tid sina arbetsuppgifter för att tillsammans med ideella krafter bidra till hjälp och omsorg.

Ett aktuellt område för alla krishanterare är att hantera mediestormar, både de som sker i traditionella medier och i de som sker i sociala medier. Både sådana som kommit till i samband med en redan befintlig olyckshändelse eller katastrof eller de större mediestormar som vuxit ur en mindre händelse och blivit en kris att hantera. Kyrkokansliet kan erbjuda handledning och konsultativt kommunikationsstöd till församlingar och stift vid händelser som mediekriser, likaså konsultativt stöd för beredskap och krishantering.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:41.

Det är i första hand regering, myndigheter, landsting och kommuner som bär ansvar för krisberedskap, vilket beskrivs i texten ovan. Svenska kyrkan liksom flera andra samfund, organisationer och nätverk kan dock spela en betydande roll när en krissituation uppstår eller ska bearbetas efteråt. Svenska kyrkan betraktas både vid små och stora olyckor och kriser som en ansvarstagande och kompetent aktör i detta sammanhang, inte minst i de lokala POSOM-grupperna.

Utskottet delar motionärens syn att det kan uppstå stora påfrestningar i församlingar och stift i en krissituation. Även mindre trafikolyckor kan exempelvis innebära stora omställningar för ett arbetslag i en mindre församling. I den typen av situationer säger erfarenheten att den civila sektorn och ideella krafter är outhärliga. I flera av de kriser och katastrofer som uppstått i Sverige eller utomlands har kyrkans medarbetare för en tid omprioriterat sina arbetsuppgifter för att tillsammans med andra människor av god vilja, bidra till hjälp och omsorg.

Den nationella nivån bidrar redan till stift och församlingar i krissituationer genom bland annat handledning, kommunikations- och mediestöd och konsultativt stöd för beredskap och krishantering. Utskottet föreslår därför att Kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.